

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання дипломних робіт
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
другого (магістерського) рівня
за освітньою програмою "ІТ-фінанси"**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 378.2:336(07.034)

М54

Укладачі: І. В. Журавльова

С. В. Лелюк

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 7 від 05.01.2021 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до виконання дипломних робіт для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня за освітньою програмою "ІТ-фінанси" [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Журавльова, С. В. Лелюк. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 44 с.

Докладно розглянуто основні процесуальні, організаційні та методичні аспекти підготовки магістерських дипломних робіт. Надано методичні поради студентам із підготовки дипломної роботи на високоякісному рівні.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" ОП "ІТ-фінанси" другого (магістерського) рівня.

УДК 378.2:336(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Кваліфікаційна магістерська робота є складовою державної атестації, підсумковою індивідуальною письмовою (кваліфікаційною) роботою здобувача вищої освіти, яка дає змогу отримати комплексне уявлення про рівень засвоєння теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" за освітньою програмою "ІТ-фінанси".

Кваліфікаційна магістерська робота виконується здобувачами вищої освіти на основі отриманих теоретичних знань, навичок науково-аналітичного опрацювання проблем із сфери фінансів, а також результатів проходження переддипломної практики.

Кваліфікаційна магістерська робота становить самостійно виконане та завершене наукове дослідження, що має практичне значення в галузі фінансів.

Написання магістерської дипломної роботи є завершальним етапом навчання у магістратурі та є необхідною умовою здобуття освітнього ступеня "магістр" спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

Вагомою умовою написання дипломної роботи є розкриття її змісту в аспекті вимог щодо знань і вмінь відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, характеристика яких подана у додатку А.

Метою виконання кваліфікаційної магістерської роботи є глибоке осмислення теми; оволодіння методами самостійного дослідження, практичне застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо подолання проблем ведення бізнесу в умовах цифровізації.

Виконуючи роботу, магістр повинен показати, як він одержав і обґрунтував наукові і практичні результати, які він отримав навички щодо вибору проблеми, обґрунтування її актуальності, формування мети і завдання дослідження, побудови плану дослідження і структури роботи, роботи з джерелами та статистичною інформацією, як він вміє аналізувати матеріали дослідження, обґрунтовувати рекомендації, узагальнювати роботи, висновки та пропозиції.

Виконана робота повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати викладеним у методичних рекомендаціях вимогам; бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Кваліфікаційна магістерська робота має виконуватися на матеріалах реально функціонуючої організації, що є базою практики здобувача вищої освіти.

У ролі суб'єктів господарювання можуть виступати виробничі і комерційні підприємства будь-якого профілю; невиробничі госпрозрахункові підприємства й організації в різноманітних сферах (науці, туризмі, культурі, мистецтві, видавничій, рекламній, інформаційній тощо); спеціалізовані фінансові установи, у тому числі банки, біржі, страхові товариства, інвестиційні компанії, спільні підприємства, акціонерні товариства і холдинги; наукові установи; органи державної влади і місцевого самоврядування.

Магістерська дипломна робота повинна відповідати **таким вимогам:**

1. Наявність самостійних теоретичних і науково-дослідницьких розробок за обраною проблематикою.

2. Цільове спрямування роботи на досягнення конкретних практично значущих результатів, пов'язаних із підвищенням якості й ефективності управління фінансами.

3. Конкретність, спроможність застосовувати економічні знання з урахуванням специфіки конкретної галузі.

4. Відповідність рівня розроблення магістерської дипломної роботи сучасному рівню наукових розробок, методичних положень і рекомендацій, відображених у спеціальній літературі.

5. Самостійність, спроможність розробляти і захищати оригінальні підходи до розв'язання практичних задач.

6. Практична спрямованість результатів, що пропонуються в дипломній роботі й ефективність рекомендацій із вдосконалення фінансово-господарської діяльності підприємств галузі.

7. Цілісність, логічність, доведеність, чітке, ясне і достовірне викладення матеріалу.

8. Відповідність оформлення магістерської дипломної роботи вимогам нормоконтролю.

Метою написання магістерської дипломної роботи є закріплення, поглиблення і спеціалізація знань та навичок студента шляхом самостійного вирішення реальних завдань у фінансовій сфері.

У цих методичних рекомендаціях проведена адаптація основних положень ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення" [3], а також чинних у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. Семена Кузнеця) "Методичних рекомендацій до оформлення курсових, дипломних та науково-дослідних робіт для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання" [4], до вимог кафедри.

Якість виконання дипломної роботи визначається тим, наскільки студент оволодів навичками збирання вихідної інформації, її оброблення, аналізу, а також формування науково обґрунтованих висновків у рішеннях, що пропонуються. Студенту необхідно закріпити навички використання засобів обчислювальної техніки – як у процесі виконання досліджень, так і під час ухвалення рішень, кваліфіковано оформлювати матеріали, що ілюструють зміст дипломної роботи.

Метою видання цих методичних рекомендацій є детальне роз'яснення студенту основних процесуальних, організаційних і методичних елементів написання та захисту магістерської дипломної роботи. Підготовка магістерської дипломної роботи передбачає виконання пов'язаних між собою етапів:

1. Підготовчий етап: вибір теми дипломної роботи і її погодження з керівником; оформлення графіка роботи, листка-завдання та робота над укладанням плану; підбір і вивчення літератури.

2. Проходження переддипломної практики.

3. Керівництво і контроль за ходом виконання дипломних робіт: загальне керівництво кафедри; робота з керівником.

4. Робота над змістом дипломної роботи: загальні засади; характеристика структурних елементів; наукова мова викладення матеріалу.

5. Попередній захист дипломної роботи.

6. Підготовка і збирання документів: відгук керівника; рецензія зовнішнього фахівця; довідка з бази переддипломної практики.

7. Підготовка роботи до перевірки у системі "Антиплагіат".

8. Нормоконтроль і допуск роботи до захисту.

9. Порядок захисту дипломної роботи: захист, розроблення тез доповіді; захист роботи перед екзаменаційною комісією (ЕК).

1. Загальні вимоги та завдання до магістерської дипломної роботи

Магістерська дипломна робота передбачає самостійну роботу студента, результатом якої є логічно структурований матеріал, що може свідчити про здобуті компетентності, які відповідають спеціальності. У магістерській дипломній роботі обов'язковою є наявність елементів наукової новизни, отриманих у наслідок ґрунтовного самостійно здійсненого аналізу та синтезу наукової літератури за обраною проблематикою. Оскільки магістерська дипломна робота є підтвердженням готовності студента до самостійної практичної діяльності у фінансовій сфері, його здатності ухвалювати управлінські фінансові рішення, вона повинна відповідати таким вимогам:

- бути спрямованою на вирішення науково-методичних, організаційних, науково-практичних проблем з обраної теми дослідження;

- орієнтуватися на використання сучасних наукових методів;

- містити конкретні рекомендації, спрямовані на вдосконалення досліджуваного об'єкта;

- доводити здатність студента кваліфіковано орієнтуватися в теоретичних та практичних аспектах обраної проблематики, здійснювати самостійні розробки за темою дослідження;

- доводити готовність студента до практичної діяльності в умовах ринкової економіки.

У процесі написання магістерської дипломної роботи студент повинен проявити високий рівень загальноосвітньої і спеціальної підготовки у сфері теорії і практики фінансів, здатність застосовувати теоретичні знання для успішного вирішення практичних проблем, вміння проводити наукові та практичні дослідження, підбираючи й обробляючи відповідний статистичний та практичний матеріал, здійснювати наукове узагальнення оброблених джерел. Студент повинен використовувати актуальну літературу та враховувати останні зміни в законодавстві України. Стиль викладення матеріалу в магістерській дипломній роботі повинен бути науковим, кожен результат має бути науково обґрунтованим та практично значущим. Відповідальність за коректність та достовірність поданої в роботі інформації, правильність розрахунків, якість оформлення та обґрунтованість отриманих висновків несе студент.

2. Підготовчий етап виконання магістерської дипломної роботи

2.1. Вибір теми дипломної роботи і її погодження з керівником

Першочерговим етапом виконання кваліфікаційної магістерської дипломної роботи до початку переддипломної практики є **вибір теми дипломної роботи** (тематика, що рекомендується кафедрою, наведена у додатку Б). Студент самостійно обирає тему роботи із поданої тематики. Він може запропонувати свою ініціативну тему, що повинна бути погоджена із завідувачем кафедри. Ця тема повинна розглядатися в контексті спеціальності "Фінанси, банківська справа та страхування".

Обираючи тему, студент повинен усвідомлювати її значущість для розвитку економіки, наявний досвід розробок за обраною тематикою, враховувати знання, отримані під час навчання в магістратурі, інтерес до дослідження за обраним напрямом та інші чинники.

При цьому йому необхідно керуватися такими:

науковими інтересами та власними уподобаннями (результатами виконання індивідуальних робіт з елементами наукових досліджень у минулому), можливостями розроблення обраної теми на належному рівні;

тематикою наукових досліджень, що веде кафедра, та актуальністю розглянутої в дипломній роботі проблеми з точки зору запитів ринку праці та вимог сьогодення;

особливостями бази практики або місця постійної роботи, на матеріалах яких виконується робота (можливостями отримати необхідні матеріали для підготовки роботи).

Вибір теми магістерської роботи повинен бути узгоджений із керівником, який може кваліфіковано проінформувати стосовно специфіки обраного напрямку дослідження.

Результатом остаточного визначення теми магістерської дипломної роботи є **заява на ім'я завідувача кафедри**, із зазначенням остаточно узгодженого із керівником формулювання теми та проханням закріпити керівника, анотацію, план роботи, список використаних джерел (не менше 50 джерел). Зразок заяви подано в додатку В.

Окрім того, до заяви додається згода про дотримання професійної етики під час написання магістерської дипломної роботи (додаток Г).

2.2. Оформлення графіка роботи, листка-завдання і робота над укладанням плану

Метою укладання завдання на роботу є виявлення завдань роботи і поставлених у ній основних проблем, відповідно до теми, яка вказується в пояснювальній записці, зразок оформлення якої наведено в додатку Д.

Наступним етапом складається подання голові Державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи, зразок оформлення якого наведено в додатку Е.

Оформлення завдання на роботу передує укладанню плану майбутньої роботи. Приклад оформлення листка-завдання на дипломну роботу наведено в додатку Ж. У листку-завданні визначається термін подання готової роботи. Завдання на дипломну роботу є підставою для розроблення плану та графіка написання роботи.

У магістерській дипломній роботі повинні бути розглянуті теоретичні і практичні аспекти теми, а також визначені напрями підвищення ефективності економічної діяльності підприємств галузі, що досліджується, сформовані основи охорони праці на аналізованому суб'єкті підприємництва (консультування за розділом з охорони праці здійснює відповідна кафедра). Виходячи із цього, робота складається із **чотирьох змістових розділів**.

Під час укладання плану слід звернути увагу на назви розділів магістерської дипломної роботи. Формулювати назви слід лаконічно, стисло, тобто не переобтяжувати їх зайвою інформацією. Як правило, назва розділу містить одну пропозицію щодо вдосконалення обраного об'єкта дослідження. Проте не слід прагнути до надмірної стислості, оскільки чим коротше заголовки, тим він ширше за своїм змістом. Не доцільно складовим елементам роботи давати назви, що співпадають із назвами питань у підручниках і навчальних посібниках. Назва розділу не повинна містити назву методу, за допомогою якого вирішується завдання, поставлене для розділу чи параграфа (наприклад, не слід називати параграф "Аналіз фінансового стану підприємства" чи "Дослідження інструментів управління дебіторською заборгованістю").

Підбір літератури доцільно починати з аналізу тих джерел, які є рекомендовані за базовими навчальними дисциплінами для спеціальності "Фінанси, банківська справа та страхування". З цієї літератури можна піді-

брати основні джерела. Для підбору додаткових видань до теми доцільно ознайомитися і з літературою, що подана у списках літератури у цих джерелах.

Ознайомлюватися з літературою доцільно у такій послідовності: Для підбору джерел інформації доцільно використовувати:

1) нормативні документи (спочатку закони, після цього – підзаконні акти);

2) навчальні видання (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій);

3) наукові видання – монографії;

4) наукові публікації, що індексуються у міжнародних наукометричних базах (зокрема, *Scopus*, *Web of Science (WOS)*, *Ulrich's Periodicals Directory*, *Citations in Economics (CitEc)*, *Copernicus* тощо);

5) наукові публікації у виданнях: "Фінанси України", "Бізнес-Інформ", "Вісник НБУ", "Банківська справа", "Актуальні проблеми економіки", "Ринок цінних паперів України", "Финансы и кредит", "Статистика України", "Финансовая аналитика: проблемы и решения", "Бюллетень финансовой информации", "Экономический анализ: теория и практика" та публікації інших видань;

6) література іноземних авторів мовою оригіналу;

7) статистичні довідники Державного комітету статистики України;

8) електронні публікації [5 – 11].

Глибина ретроспективного аналізу фахових науково-методичних джерел визначається потребами дослідження: для рівня підготовки "магістр" – не менше 100 джерел.

Під час пошуку нормативно-правових актів доцільно використати можливості тематичного пошуку документів у довідковій системі офіційного порталу Верховної Ради України – www.rada.gov.ua (www.rada.kiev.ua). Перевагами даного джерела є отримання документа з урахуванням численних змін, внесених до нього, і наявність посилань до інших нормативних актів.

Книги та статті слід підбирати з використанням систематичних покажчиків літератури в наукових бібліотеках ВНЗ і міста. У процесі вивчення періодичних видань краще за все використовувати останні номери журналів за певний рік, де розміщується покажчик статей, що були опубліковані протягом року.

Під час підбору літератури не слід відбирати якомога більше джерел. Необхідно пам'ятати, що надлишок інформації так само небезпечний, як і її відсутність, – чим більше буде зібрано літератури, тим більшу частку серед неї будуть складати не дуже потрібні для роботи публікації. Ознайомлення з літературою дає можливість розібратися в найважливіших питаннях теми і розпочати планування своєї діяльності з написання роботи. Перед початком написання роботи, слід усвідомити, що від студента вимагається серйозна власна творча діяльність щодо вивчення та оцінювання змісту літературних першоджерел.

Мета роботи з літературою – встановити існуючі уявлення про предмет дослідження. Критерієм оцінювання прочитаного є можливість використання цього матеріалу в роботі. Вивчення матеріалу складається з: ознайомлення з текстом, його осмислення, запам'ятовування головних відомостей, оцінювання прочитаного, синтезу нових ідей, формування кінцевих висновків.

Оскільки дипломна робота має науково-практичний характер, то під час вивчення літератури слід виявити дискусійні питання за темою, що вивчається. У процесі знаходження таких питань слід навести висловлювання ряду авторів, які базуються на різних позиціях, зробити критичне оцінювання їхнім точкам зору і висловити власне судження щодо даного питання. Викладення поглядів інших дослідників і формування власної позиції підвищують цінність роботи, сприяють більш глибокому засвоєнню обраної теми.

У результаті вивчення підібраної літератури доцільно скласти структурно-логічну схему майбутньої роботи, що становить схематичне відображення взаємозв'язків її окремих частин. Приклади структурно-логічних схем наведено у додатку І.

3. Збирання практичних даних. Переддипломна практика

Переддипломна практика студентів магістратури є логічним продовженням безперервної практичної підготовки студентів та базою для збирання практичних даних, використовуваних під час написання магістерської дипломної роботи.

Метою практики є оволодіння сучасними методами, формами, організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у студентів, на базі знань, одержаних у процесі навчання, професійних вмінь і компетентностей для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Більш докладно процедура проходження переддипломної практики і вимоги до змісту звіту викладені в окремих методичних рекомендаціях, виданих кафедрою фінансів.

4. Керівництво і контроль за ходом виконання дипломних робіт

4.1. Виконання магістерської дипломної роботи

Підготовка магістерської дипломної роботи є результатом самостійної роботи студента з урахуванням порад керівника, спрямованої на розв'язання конкретної практичної задачі. Упродовж консультацій із керівником студент має можливість обговорювати з ним всі проблеми і питання, що виникають під час написання магістерської дипломної роботи.

Студент надає керівнику на перевірку завершені розділи магістерської роботи, відповідно до затвердженого завдання та в строки, встановлені кафедрою. Остаточний варіант магістерської дипломної роботи оформлюється з урахуванням зауважень наукового керівника.

4.2. Керівництво магістерською дипломною роботою

Підготовка магістерської дипломної роботи є самостійною роботою, яка здійснюється під керівництвом наукового керівника – спеціаліста кафедри з обраної тематики.

До основних функцій наукового керівника належать:

- 1) практична допомога студенту під час вибору теми магістерської дипломної роботи та її деталізації;
- 2) видача завдання на її виконання;
- 3) рекомендації щодо вибору джерел науково-методичної та спеціальної інформації;

4) кваліфікована консультація щодо використання і попереднього оброблення вихідних даних під час проходження переддипломної практики;

5) науково-методичні консультації щодо виконання завдань магістерської дипломної роботи;

6) систематичний контроль за виконанням етапів затвердженого календарного плану написання магістерської дипломної роботи;

7) надання порад щодо подання матеріалу в магістерській дипломній роботі;

8) оцінювання якості її виконання за встановленими критеріями, який надається у вигляді відгуку наукового керівника.

Студент зобов'язаний регулярно відвідувати консультації наукового керівника, інформувати його про хід виконання магістерської дипломної роботи, доводити до його відома можливість несвоєчасного виконання роботи.

4.3. Рецензування та підпис дипломної роботи

Студент зобов'язаний подати керівнику на перевірку готові частини магістерської дипломної роботи в установлені строки. Якщо студент не буде дотримуватися календарного графіка виконання роботи, то його не буде допущено до захисту.

Остаточний варіант магістерської дипломної роботи подається на рецензування науковому керівнику не пізніше, ніж за три тижні до початку роботи екзаменаційної комісії.

Практична та теоретична цінність магістерської роботи підтверджується обов'язковим наданням зовнішньої рецензії на роботу (приклад подано у додатку К).

4.4. Підготовка до захисту дипломної роботи

У ході підготовки до захисту магістерської дипломної роботи студент готує до захисту доповідь (що відображає основний зміст роботи, акцент робиться на аналітичному та оптимізаційно-управлінському розділі), ілюстративний матеріал та презентацію.

Доповідь містить обґрунтування актуальності теми, короткий зміст виконаної роботи, висновки і пропозиції, отримані в результаті проведеного дослідження та його практичне значення. Доповідь складається з дотриманням логіки викладення матеріалу й містить найбільш вагомі

результати магістерської роботи. У якості ілюстрації свого виступу студенту необхідно підготувати ілюстративний матеріал (на аркушах формату А4) для членів Державної атестаційної комісії, оформлений відповідно до вимог Державного стандарту України 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення". Титульний аркуш ілюстративного матеріалу містить: прізвище, ім'я, по батькові студента, назву роботи; зміст ілюстративного матеріалу відображає: найбільш показові з точки зору узагальнення студентом таблиці, графіки, схеми, діаграми та інші цифрові матеріали, що відображають основні самостійні розроблення, висновки і пропозиції. Презентація дипломної роботи має бути виконана в *MS Power Point* та повинна співпадати з ілюстративним матеріалом. Графічний матеріал, призначений для презентації доповіді на захисті, може містити схеми, діаграми тощо.

4.5. Довідка про впровадження рекомендацій магістерської дипломної роботи

Довідка про впровадження результатів магістерської роботи в практичну діяльність підприємства (організації, установи) підтверджує високу практичну значущість та обґрунтованість отриманих висновків для підприємств галузі, що розглядається в магістерській дипломній роботі.

Довідка містить інформацію про те, які саме рекомендації використовуються на підприємстві та який відділ чи служба застосовую запропоновані автором рекомендації. Довідка додається до магістерської роботи та подається із іншими супроводжувальними документами. Зразок довідки про впровадження рекомендацій магістерської роботи наводиться в додатку Л.

5. Підготовка дипломної роботи

5.1. Загальні рекомендації щодо написання дипломної роботи

Дипломна робота припускає наявність таких елементів:

практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження;

теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок;

наявності елементів творчості.

Дипломна робота – це закінчене науково-практичне дослідження.

Практична значущість дипломної роботи полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, виконана відповідно до наявних проблем бази переддипломної практики, на основі її реальних даних за кілька років, і результати якої після захисту повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності базового підприємства або аналогічних йому.

Відповідність робіт вимогам реальності даних підтверджується наявністю відповідної довідки з бази практики.

Матеріал слід викладати відповідно до назви і мети роботи, логічно струнко і послідовно. Студент повинен чітко усвідомлювати, що мета роботи складається не в простому описі поставлених у плані питань, а в аналізі існуючих проблем діяльності економічних суб'єктів і обґрунтуванні пропозицій щодо рішення цих проблем.

5.2. Характеристика структурних елементів магістерської дипломної роботи

Дипломна робота містить такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
- типовий бланк завдання до роботи;
- зміст;
- вступ;
- основна частина (чотири розділи);
- висновки;
- перелік використаної літератури;
- додатки.

Вимоги з оформлення даних структурних елементів подано в окремих загальноуніверситетських методичних рекомендаціях.

Далі подано рекомендації до змісту матеріалу в даних структурних частинах дипломної роботи.

5.2.1. Титульний аркуш

Пояснювальна записка до дипломної роботи містить інформацію про найменування теми, дані про студента і керівників, допуск завідувача кафедри до захисту. Розташування інформації на титульному аркуші дипломної роботи подано в додатку Д.

5.2.2. Завдання на роботу

Типовий бланк завдання до роботи розміщується безпосередньо після титульного аркуша (див. додаток Ж).

5.2.3. Зміст

Зміст містить (в порядку згадування):

- вступ;
- послідовно перераховані назви розділів і підрозділів;
- висновок;
- перелік використаної літератури;
- найменування додатків і номери відповідних сторінок.

5.2.4. Вступ

Вступ необхідний для обґрунтування актуальності теми роботи, формулювання мети і завдань дослідження. Рекомендований обсяг вступу – 3 – 5 сторінок.

Розроблення кожного складового елемента дипломної роботи має свої особливості. Головне завдання вступу – підготувати до сприймання основного тексту. У вступі слід розкрити актуальність теми, визначити мету й основні завдання роботи, визначити об'єкт і предмет дослідження, структуру, хронологічні рамки, інформаційну базу дослідження.

Вступ повинен містити інформацію, яка наведена далі.

Актуальність теми, в якій стисло викладається стан обраної проблеми, необхідність подальших досліджень та її роль в економіці.

Правильно сформулювати актуальність вибраної теми означає показати вміння відділяти головне від другорядного, з'ясувати те, що вже відомо і що доки невідомо про предмет дослідження.

Наприклад, якщо тема дипломної роботи "Управління фінансовою діяльністю підприємства", обґрунтування актуальності може виглядати таким чином: *"У теперішній час, в умовах міжнародної інтеграції та глобалізації, зростає самостійність підприємств, їх економічна і юридична відповідальність. Різко підвищується значення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Усе це значно збільшує роль аналізу їх фінансового стану: наявності, розміщення і використання грошових коштів. Результати такого аналізу потрібні, передусім, власникам, а також кредиторам, інвесторам, діловим партнерам, менеджерам і органам державної влади.*

У роботі проводиться аналіз фінансового стану підприємства саме з точки зору власників підприємства, тобто для внутрішнього користування й оперативного управління фінансовою діяльністю".

Мета роботи повинна полягати в узагальненні теоретичних та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління за певним об'єктом дослідження. Не можна формулювати мету як "дослідження...", "вивчення..." тощо, оскільки ці слова вказують на засоби досягнення мети, а не на саму мету.

Наприклад, якщо, тема роботи "Управління фінансовою діяльністю підприємства", то метою роботи може бути *узагальнення теоретичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо управління фінансовою діяльністю підприємства*.

Якщо тема дипломної роботи – "Управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва", то в такому разі тему можна сформулювати таким чином: "Узагальнення теоретичних аспектів, розроблення методичних підходів та практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва".

Виходячи з мети роботи, визначаються **завдання**. Це зазвичай робиться у формі перерахування (визначити..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., впровадити..., обґрунтувати..., встановити зв'язок..., встановити взаємозв'язок..., зробити прогноз... тощо). Формулювання завдань необхідно робити якомога більш ретельно, оскільки опис їхнього вирішення формує складові частини магістерської роботи. Вирішенню кожного із завдань присвячується окремий параграф магістерської роботи.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обрано для вивчення.

Предмет дослідження – деталізована частина об'єкта дослідження, проблема (коло питань), що розглядається в роботі на прикладі обраної галузі (базового підприємства).

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виокремлюють ту його частину, що є предметом дослідження. Саме на об'єкт повинна бути зосереджена основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи.

Інформаційна основа роботи – стисло вказуються прізвища й ініціали авторів (в алфавітному порядку), що зробили дуже вагомий внесок у дослідження та вирішення проблеми, основні закони і нормативні акти, на які спирається автор у роботі (з посиланнями у [квадратних дужках] на номери джерел за переліком використаної літератури).

Інформація про базу переддипломної практики – подається стисла інформація (один абзац) про підприємство (організацію), на підставі даних якого виконується робота та на прикладі якого розглядається предмет дослідження: повна назва, форма власності, сфера діяльності.

Інформація про галузь, яка аналізується в магістерській роботі – надається стисла інформація про стан досліджуваної галузі, її розвиток у вітчизняній економіці, відомості про значущість галузі для економіки держави, підкріплені статистичними даними.

5.2.5. Загальні рекомендації з написання основної частини дипломної роботи

У ході написання окремих розділів і підрозділів використовується підготований на етапі підбору літератури розгорнутий план із тим, щоб кожний його пункт було побудовано за певною схемою, яка не допускає повторень, логічно неузгоджених положень.

Зміст основної частини повинен точно відповідати темі роботи і повністю її розкривати. Будь-яка дипломна робота – це цілісна робота, яка присвячена вирішенню єдиної проблеми, а не сукупність окремих складових частин. Логічно побудована робота не містить матеріалу, що може бути вилучений із неї без порушення злагодженості. Це досягається таким: окремі думки автор висловлює в реченнях; речення, що мають єдину тему, об'єднуються в абзаци; абзаци одного підрозділу повинні бути послідовно пов'язані одне з одним. Під час написання роботи слід зважати на правильність побудови доказів, виведення тлумачень понять і поділу останніх. У дипломній роботі необхідно доводити істинність сформульованих положень, аргументувати висновки, наводити приклади та посилатися на роботи авторитетних науковців. Практика показує, що багато студентів у процесі оброблення інформації та отримання важливих результатів не приділяють достатньої уваги викладенню цих результатів у висновках, а після цього – і на захисті роботи. Або навпаки, формулюють висновки без достатнього їх обґрунтування в тексті параграфів.

5.2.6. Вимоги до змісту основної частини дипломної роботи (за розділами)

Написання кожного розділу дипломної роботи має свої особливості, тому далі буде описана специфіка підготовки основної частини роботи, яка складатися з чотирьох змістових розділів.

5.2.6.1. Теоретико-методичний розділ. Перший розділ дипломної роботи присвячується розгляду теоретичних аспектів проблеми, що досліджується і слугує підґрунтям для подальшого викладення матеріалу.

У цьому розділі зазвичай розглядаються сутність, зміст, організація процесу, що досліджується, його складові елементи.

Викладаючи теоретичні аспекти, слід пам'ятати, що цей розділ є засобом для створення теоретичної бази для розгляду практичних аспектів проблеми, що досліджується. Оскільки проникнення в сутність явища і процесу, що досліджується можливо тільки за умови використання системного підходу, тому в першому розділі доцільно відвести окреме місце історії розвитку предмета дослідження, аналізу зарубіжного досвіду організації економічних процесів.

Огляд літературних джерел – це найпоширеніша та найбільш результативна форма узагальнення інформації. Він систематизує зміст багатьох документів за основними напрямками їх використання. Водночас повинна даватися аргументована оцінка і критичний аналіз використаних відомостей.

Також рекомендується провести аналіз змін законодавства, якими регулюється об'єкт і предмет дослідження у часі: що саме, коли і якими законодавчими актами вносилося.

На всі першоджерела, на які посилається автор дипломної роботи прямо (цитата) або опосередковано (згадування), обов'язково повинні бути посилання згідно з номерами за переліком використаної літератури. Наприклад, "Петров І. А. [40, с. 76] вважає, що ..., однак окремі автори [27; 64] не поділяють подібну точку зору, а дотримуються думки ...".

Кожний підрозділ теоретико-методичного розділу роботи повинен закінчуватися висновком, наприклад: "Таким чином, наведені аргументи доводять, що... та найбільш значна зміна... відбулася на стадії ...".

Теоретико-методичну частину (перший розділ) рекомендується подати у вигляді трьох підрозділів. Обсяг викладення матеріалу за кожним підрозділом повинен бути приблизно однаковим – у межах 7 – 9 сторінок, оформлених згідно із загальноуніверситетськими вимогами, тобто 35 рядків на аркуші (міжрядковий інтервал 1,3 пт).

5.2.6.2. Аналітичний розділ. У другому (аналітичному) розділі, виходячи із загальних теоретичних положень, розглянутих у теоретико-методичному розділі, рекомендується проаналізувати стан об'єкта дослідження у визначеній темою роботи сфері діяльності підприємств окремої галузі.

Перший підрозділ другого розділу – 2.1 – повинен бути присвячений характеристиці підприємств галузі. Під час подання характеристики підприємств галузі необхідно з достатнім ступенем повноти подати такі відомості: особливості та специфіка функціонування галузі; ступінь розвиненості галузі у вітчизняній економіці; чинники, що сприяють розвитку галузі та стримують його; стислі відомості з історії розвитку галузі; характеристика продукції, що випускається, або послуг, що надаються, їх специфіка; обґрунтування вибору підприємств – типових представників галузі; позиція підприємств на досліджуваному сегменті ринку; коло наявних і потенційних споживачів; механізм управління на підприємствах; розмір підприємств, чисельність співробітників; конкурентоспроможність підприємств галузі; потенціал підприємств (загальногосподарський, технологічний, науковий, фінансовий, організаційний, кадровий); ділові партнери підприємств, характер взаємовідносин із ними; напрями діяльності підприємств, наявність перспективних шляхів розвитку.

Цей перелік не є вичерпним, його можна продовжувати. Зрозуміло, що не все, що наведене в цьому переліку, необхідно відобразити в дипломній роботі – деякі матеріали будуть подані більш докладно і розгорнуто, деякі – ні, залежно від специфіки теми та обраної для аналізу галузі.

Після характеристики галузі та підприємств – типових представників – магістр проводить об'єднання обраних підприємств у групи (за результатами проведення кластерного аналізу) та проводить подальше дослідження за підприємством – базою практики і підприємствами, які потрапили з ним в одну групу. Аналіз здійснюється за технологією, яку також наводять в аналітичному розділі.

Подальші завдання дослідження другого розділу повинні бути спрямовані безпосередньо на комплексний аналіз предмета дослідження на прикладі обраних суб'єктів господарювання. Тобто метою аналітичного розділу роботи є обґрунтування резервів зростання кількісних і поліпшення якісних показників функціонування підприємств. Зміст і структура цієї частини роботи залежать від теми й основних завдань дослідження. Найменування аналізу повинно відповідати предметові дослідження та бути пристосованим до умов функціонування підприємства.

Студент у магістерській роботі повинен акцентувати увагу саме на **фінансових аспектах діяльності підприємств**, а саме: фінансові ресурси; оборотні та необоротні активи; капітал; фінансове планування;

діяльність на фінансових ринках; ліквідність і платоспроможність; фінансові результати діяльності і рентабельність; дебіторська і кредиторська заборгованість; ділова активність; інвестиційна діяльність; оподаткування; взаємовідносини з банками тощо.

Наведені фінансові аспекти діяльності підприємств аналізуються на підставі звітних і планових даних фінансової й статистичної звітності підприємств.

5.2.6.3. Оптимізаційний розділ. У третьому розділі приводиться обґрунтування пропозицій з удосконалення тих сторін економічної діяльності, проблемні елементи яких були виявлені в аналітичній частині.

Пропозиції, що висловлюються в третьому розділі повинні вирішувати ті завдання, що були сформульовані у вступі. У багатьох роботах пропозиції зводяться до закликів: "треба посилити...", "удосконалювати..." тощо. Без розроблення механізму реалізації таких пропозицій вони є безпідставними. Пропозиції необхідно довести до рівня конкретних методик, рекомендацій, до розроблення форм документів, формулювань у нормативно-праві акти.

У цій частині роботи розглядаються основні резерви підвищення ефективності підприємства, що досліджується. **Логіка викладення матеріалу в цій частині роботи повинна безпосередньо кореспондувати з теоретичним і аналітичним розділом.**

Заходи або напрями, що пропонуються студентом з метою вдосконалення предмета дослідження, повинні чітко поділятися на дві частини: ті, що вимагають, і ті, що не вимагають техніко-економічного обґрунтування. В оптимізаційному розділі повинні знайти відображення обидва.

Передусім, повинні бути викладені їхня сутність, мета і засоби рішення; уявлені вихідні дані і виконані необхідні розрахунки, що будуть потрібні перед впровадженням у практику. Під час обґрунтування впровадження інших заходів або напрямів розвитку, що не вимагають обґрунтування або в разі очевидних труднощів їхнього здійснення, слід використати результати наукових досліджень і практичних досягнень у галузі управління фінансами на підставі авторитетних літературних джерел.

Рекомендується окремий підрозділ присвятити використанню математичних засобів і моделей в аналізі й прогнозуванні діяльності підприємства, що досліджується та розрахунку економічної ефективності від запропонованих студентом оптимізаційних заходів.

5.2.6.4. *Технологічний розділ.* У четвертому розділі наводиться розроблення технічного завдання як системи вимог до його інформаційної системи та моделювання бізнес-процесів управління суб'єкта господарювання за стандартом BPMN.

Параграф "Моделювання процесу управління ... (за темою дипломної роботи)" передбачає розроблення моделі бізнес-процесів у нотації BPMN для відображення реалізації етапів управління за темою дипломного проектування в системі фінансового менеджменту суб'єкта господарювання, що відображає поточний стан (модель AS-IS). У даному параграфі проводиться симуляція моделі управління на всіх рівнях. За текстом роботи слід описати параметри рівня валідації моделі (кількість згенерованих кейсів), зазначити ймовірність вихідних/вхідних гілок шлюзів, визначити інтервали часу генерації кейсів тощо (табл. 1 – 3).

Таблиця 1

Параметри оброблення кейсів бізнес-процесу "Управління ..."

Назва завдання	Час оброблення кейсу			
	Дні	Години	Хвилини	Секунди

Таблиця 2

Ресурси бізнес-процесу "Управління ..."

Ресурси	Фіксовані витрати	Витрати на погодинну оплату праці

Таблиця 3

Використання ресурсів у аспекті завдань бізнес-процесу "Управління ..."

Назва завдання	Потреби		
	Ресурс 1	Ресурс 2	...

За результатами проведених досліджень студент має відобразити у роботі послідовність активації завдань бізнес-процесу управління за темою дипломної роботи. Так, у параграфі зазначаються результати першого рівня симуляції (процес валідації) моделі, результати моделювання часу реалізації бізнес-процесу управління із зазначенням пропускну здатності дій (другий рівень симуляції моделі) та результати симуляції в аспекті утилізації ресурсів моделі.

Параграф "Оптимізація моделі бізнес-процесів у системі управління..." передбачає розроблення удосконаленої моделі бізнес-процесів (TO-BE) у нотації BPMN для відображення реалізації етапів управління за темою дипломного проектування в системі фінансового менеджменту суб'єкта господарювання. У даному параграфі студент наводить опис ролей, задіяних в удосконаленій моделі управління (TO-BE), опис завдань, реалізованих у рамках бізнес-процесів, та графічну візуалізацію удосконаленої моделі, подає співставлення моделей AS-IS та TO-BE (табл. 4 – 6).

Таблиця 4

Завдання, реалізовані в рамках бізнес-процесів управління ...

Назва завдання	Короткий опис змісту

Таблиця 5

Таблиця порівняння моделей " AS-IS " і " TO-BE " для предметної області "Управління ..."

AS-IS		TO-BE		Відмінності
№ з/п	Найменування робіт	№ з/п	Найменування робіт	
1				
1.1				
1.2				
...		...		
1.N				
2				
2.1				
...		...		

Порівняння параметрів моделей " AS-IS " і "TO-BE " для предметної області "Управління ..."

Характеристика	AS-IS	TO-BE	Відхилення
Вартість реалізації			
Час реалізації			

Параграф *"Технічне завдання як система вимог для проєктування інформаційної системи управління ..."* призначений для опису функціоналу інформаційного забезпечення у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Технічне завдання містить положення для розроблення та впровадження інформаційного модуля автоматизації вирішення завдань фінансового менеджменту, що є частиною корпоративної інформаційної системи суб'єкта господарювання. Вимоги, зазначені у даному розділі, не є вичерпними та можуть піддаватися уточненню і несуттєвим корективам у процесі розроблення інформаційної системи. У параграфі зазначено, що проєктоване інформаційне забезпечення має відповідати вимогам веборієнтованості, повноти (функціональної достатності), функціональної гнучкості, надійності, модульності, можливості масштабування та модернізації, захищеності (забезпечення інформаційної безпеки) тощо.

Метою створення проєктованої інформаційної системи може бути спрощення процесів щодо вирішення завдань фінансового менеджменту, скорочення обсягів паперового документообігу в ході їх реалізації, повна автоматизація (спрощення) комунікації стейкхолдерів, залучених до вирішення означених завдань, стандартизований облік та зберігання управлінських і регламентованих документів.

В очікуваних результатах зазначаються переваги, які отримує суб'єкт господарювання від упровадження проєктованого модуля інформаційної системи у сфері фінансів, банківської справи та страхування. Серед таких можуть бути:

вирішення конкретних завдань фінансового менеджменту; підвищення якості реалізації завдань фінансового менеджменту та скорочення часу на їх здійснення;

спрощення процедур взаємодії фінансових менеджерів;

скорочення документообігу за рахунок переходу на електронні форми документів; зменшення завантаженості ресурсів, задіяних у вирішенні завдань фінансового менеджменту.

Основний процес управління за темою дипломної роботи має містити опис передумови його реалізації, опис бізнес-правил та постумови.

Передумова:

стейкхолдер (особа, що приймає фінансові рішення) є зареєстрованою в системі;

стейкхолдер (особа, що приймає фінансові рішення) має електронний цифровий підпис.

Бізнес-правила:

вирішення завдань у системі фінансового менеджменту може здійснюватись конкретним стейкхолдером (особою, що є уповноваженою для прийняття фінансових рішень);

вирішення завдань у системі фінансового менеджменту може бути призупинено користувачем інформаційної системи. У даному випадку всі попередньо здійснені транзакції (зміни в інформаційній базі, внесені документи) мають зберігатися, щоб відновлений бізнес-процес можна було запустити з місця завершення;

перелік завдань фінансового менеджменту, що можуть бути вирішені авторизованим користувачем програми, мають відповідати функціональним обов'язкам, закріпленим для його ролі;

у разі використання електронного цифрового підпису для підтвердження внесених змін у документи і подальшого передавання підписаного об'єкта для реалізації наступних бізнес-процесів, оновлення інформації у підписаних документах можливе за умов повторного їх підписання;

створення управлінських документів на основі існуючих в інформаційній базі масивів даних можливе лише у разі наповнення останньої потрібними даними;

вибір кодів фінансових показників для аналізу, оцінювання, прогнозування здійснюється із переліку запропонованих програмою варіантів. Перелік груп фінансових індикаторів виводиться списком, який формується відповідно до алгоритму, на основі внесених стейкхолдерами даних. Означений список сортується у порядку спадання/зростання за ймовірністю вибору (або за алфавітом), розрахованою програмою;

без авторизації користувача та достатніх прав на здійснення управлінських дій програма повинна не давати можливість вирішувати завдання фінансового менеджменту;

інформація, що вноситься до інформаційної бази даних, повинна бути верифікована (на відповідність формату і типів даних);

Програма має забезпечувати форматологічний контроль заповнення електронних форм документів. У разі виявлення помилок, програма має пропонувати варіанти її можливих виправлень;

створені електронні форми документів можуть бути перевірені (за змістом) користувачами програми, які мають на це функціональні можливості;

якщо під час фінансового аналізу показників звітності суб'єкта господарювання виявлено відхилення від нормативних значень, то програма інформує фінансового менеджера про розбіжності та необхідність оперативного перегляду стратегії управління суб'єктом господарювання;

програма логує усі дії користувачів у корпоративній інформаційній системі, пов'язані із вирішенням завдань фінансового менеджменту.

Постумова:

в інформаційній системі створені і збережені форми конкретних електронних документів і форм;

вирішені конкретні завдання щодо реалізації процесу управління за темою дипломної роботи.

Ролі користувачів. У процесі взаємодії стейкхолдерів із модулем вирішення завдань фінансового менеджменту в корпоративній інформаційній системі суб'єкта господарювання має бути налаштована рольова модель користувачів, яка передбачає розмежування прав доступу та можливість створювати необмежену/обмежену кількість користувачів для кожної ролі (табл. 7).

Таблиця 7

Опис ролей, задіяних у модулі "Управління ...."

Ролі	Характеристика функціональних обов'язків

Ролі визначають рівень доступу користувачів до інформаційних ресурсів та функцій модуля "Управління...". Один і той же користувач може мати одну чи більше ролей. Збільшення доступних ролей для користувача розширює інтерфейс корпоративної інформаційної системи суб'єкта господарювання (рис. 1).

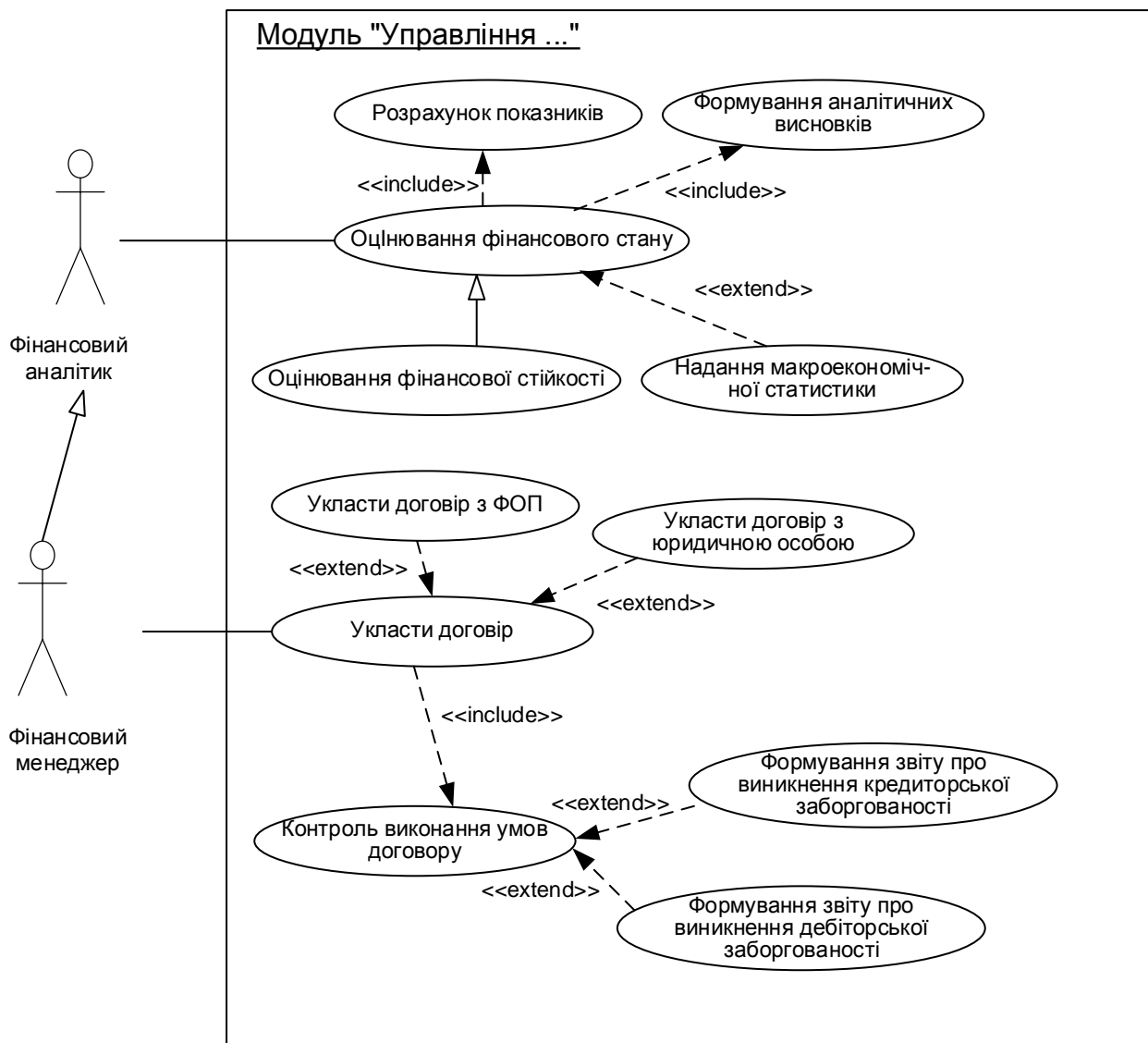

Рис. 1. Загальна модель роботи модуля "Управління..." (приклад)

Вимоги до інформаційної безпеки. Основною вимогою до інформаційної безпеки є відповідність вимогам закону України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах". Парольні політики для адміністраторів мають визначатись у вигляді налаштувань і автоматично контролюватись системою керування контенту. Система має бути захищена від найбільш поширених типів атак, отримання доступу методом перебирання паролів тощо. Паролі мають зберігатись і передаватись виключно в шифрованому вигляді, відповідно до вимог законодавства в галузі "Криптографічного захисту інформації". Інформація, що послаблює інформаційну безпеку (така, як ід сесії, ід користувача тощо), не повинна відображатись публічно. Реалізація парольної політики та захист від використання слабких паролів.

На фізичному рівні мають бути виконані такі правила (можуть бути змінені на етапі побудови комплексної системи захисту інформації):

фізичний доступ до обладнання повинен бути обмеженим та всі дії повинні бути зафіксовані;

фізичний доступ до резервних копій системи повинен бути обмеженим відповідно до регламенту адміністрування системи та всі дії повинні бути зафіксованими;

система повинна мати функціонал з обмеження кількості запитів до центральної бази даних з метою її захисту від перевантаження.

Вимоги до інформаційного забезпечення. Інформаційне забезпечення повинно відповідати таким вимогам та можливостям:

забезпечення фізичної та логічної цілісності даних;

мінімізація надмірності даних, що зберігаються;

стандартизація подання даних;

достовірність та актуальність даних.

Проектований модуль "Управління..." має властивості інтегрованого інформаційного середовища:

забезпечувати збереження даних про історію змін даних користувачами для забезпечення відповідальності за внесення змін до даних;

забезпечувати розподіл і надання прав доступу, заснованих на рольовому або іншому подібному принципі;

забезпечувати автоматичну консолідацію та інформаційну цілісність у рамках географічно розподілених даних;

передбачати за допомогою документованого API можливість інтеграції з іншими інформаційними системами.

5.2.7. Висновки

Основне призначення висновку – резюмувати зміст (підвести підсумок) роботи, вигідно підкреслити її переваги та згладити наявні недоліки. У висновку роботи викладаються положення, що характеризують ступінь розкриття теми, визначається рівень досягання мета і вирішення завдань роботи. Висновок має форму синтезу отриманих у роботі результатів. Цей синтез – послідовне, логічно струнке викладення отриманих висновків і їх співвідношення з метою роботи і конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у вступі. Саме у висновку найбільш яскраво виявляється спроможність (або неспроможність) студента ясно мислити і викладати матеріал. У цій частині роботи міститься так зване "вихідне знання", що є новим відносно до вхідного. Саме воно

вноситься на обговорення і оцінювання комісії під час захисту роботи. Це вихідне знання не повинно підмінятися механічним складанням висновків у кінці підрозділів, а повинно містити логічно струнке викладення головних підсумкових результатів усієї роботи.

Рекомендований обсяг матеріалу – 4 – 5 сторінок, оформлених згідно із загальноуніверситетськими вимогами, тобто 35 рядків на аркуші.

5.2.8. Перелік використаної літератури

У перелік використаної літератури можна включати не тільки ті джерела, що цитуються, згадуються або використовуються у роботі, але і ті, з якими студент ознайомився в процесі підготовки роботи, однак таких не повинно бути більше 20 % від загальної кількості літературних джерел у переліку.

Обов'язковим у процесі написання магістерської роботи є ознайомлення із закордонними літературними джерелами, що стосуються обраної теми. Віддавати перевагу слід джерелам інформації, виданим за останні 3 – 5 років.

5.2.9. Додатки

У додатки необхідно винести проміжні розрахункові матеріали, фінансову і статистичну звітність, а також інші матеріали, використання яких в основній частині роботи порушує логічну стрункність викладення.

5.2.10. Графічний матеріал до магістерської роботи

За результатами досліджень, виконаних у процесі підготовки дипломних робіт, студенти повинні виконати графічну частину роботи.

Допускається як альтернативи графічної частини використати роздавальний матеріал, що містить графічні ілюстрації, виконаний на листах формату А4 у тій самій кількості, що і графічний матеріал (у примірниках, кратних чисельності членів Державної екзаменаційної комісії плюс один для себе). У графічний матеріал до магістерської дипломної роботи виносяться найбільш значущі результати дослідження, на що студент посилається в процесі захисту.

Бажано дотримуватися такої структури графічного матеріалу під час перенесення ілюстрацій із розділів магістерської дипломної роботи:

20 % – за першим розділом;

30 % – за другим розділом;

50 % – за третім та четвертим розділом.

Не рекомендується дублювати один до одного таблиці і рисунки з дипломної роботи. На плакатах їх потрібно подати у більш інформаційно насиченому вигляді. Керівник і студент повинні підписати титульний аркуш графічної частини.

6. Попередній захист дипломної роботи

Попередній захист дипломної роботи призначений реально оцінити рівень підготовки дипломної роботи студентом. Із цією метою завідувач кафедри призначає комісію у складі 2 – 3 співробітники кафедри. Дата проведення попереднього захисту найчастіше встановлюється кафедрою.

На попередній захист у студента повинна бути готова магістерська дипломна робота та розпочато збирання супроводжувальних документів.

Для допуску до захисту студенту необхідно опублікувати мінімум дві статті та брати участь у двох конференціях. На попередній захист студент повинен подати текст готових розділів та підготувати доповідь.

7. Порядок захисту магістерської дипломної роботи

У процесі підготовки до захисту дипломної роботи студент повинен скласти тези доповіді або доповідь і погодити її з керівником роботи, яка повинна містити:

- повне найменування теми дипломної роботи й обґрунтування її актуальності;
- мету і завдання, поставлені студентом під час написання роботи;
- результати проведених аналітичних досліджень;
- виявлені напрями і можливості оптимізації предмета дослідження на прикладі бази переддипломної практики;
- висновок про можливість реалізації пропозицій дипломної роботи та їх подальший розвиток.

На виступ студента відводиться до 20 хвилин. Виступ повинно бути пов'язаний із наведеними графічними матеріалами, на який необхідно посилатися під час доповіді.

Приклад реферату на магістерську дипломну роботу подано у додатку М.

Рекомендована література

Основна

1. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / уклад. М. В. Афанасьєв ; [наукове керівництво В. С. Пономаренка]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 244 с.

2. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. В. Журавльова ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 207 с.

Додаткова

3. Методичні рекомендації до оформлення курсових, дипломних та науково-дослідних робіт для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання / укл. Г. Е. Яковлева. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2005. – 34 с

4. ДСТУ 3008:2015 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлювання" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.knmu.kharkov.ua/attachments/3659_3008-2015.PDF.

Інформаційні ресурси

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

8. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua>.

10. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua>.

11. Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Опис 7-го кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій

Знання	Уміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур; здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах; здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів; відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів; здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії

Рекомендована тематика магістерських дипломних робіт

1. Аналітичне та інформаційне забезпечення антикризового управління підприємствами/фінансовими установами.
2. Аналітичне та інформаційне забезпечення антикризового фінансового управління підприємствами/фінансовими установами.
3. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління вартістю підприємств/фінансових установ.
4. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління витратами підприємствами/фінансовими установами.
5. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління грошовими потоками підприємствами/фінансовими установами.
6. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємств/фінансових установ.
7. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління інвестиційною діяльністю підприємств/фінансових установ.
8. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління інвестиційною привабливістю підприємств/фінансових установ.
9. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління кредитоспроможністю підприємств/фінансових установ.
10. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств/фінансових установ.
11. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління оборотними активами підприємств/фінансових установ.
12. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління прибутковістю підприємств/фінансових установ.
13. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління структурою капіталу підприємств/фінансових установ.
14. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління капіталом підприємств/фінансових установ
15. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління фінансовим потенціалом підприємств/фінансових установ.
16. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління фінансовими ризиками підприємств/фінансових установ.

17. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств/фінансових установ.

18. Аналітичне та інформаційне забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємств/фінансових установ.

19. Аналітичне та інформаційне забезпечення стратегічного фінансового менеджменту підприємств/фінансових установ.

20. Аналітичне та інформаційне забезпечення розроблення й реалізації фінансової стратегії підприємств/фінансових установ.

Додаток В

Зразок заяви на затвердження теми дипломної роботи

Завідувачу кафедри фінансів
докт. екон. наук, проф. Журавльовій І. В.
студента факультету фінансів і обліку
1 курсу магістратури, 3 групи
Іванова Івана Івановича

З а я в а

Прошу затвердити тему моєї магістерської дипломної роботи – "Управління кредитними ресурсами банку" – та призначати керівником кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, Кіпу Марину Олександрівну.

/ підпис, дата /

Не заперечую:

/ підпис керівника /

Форма заяви про дотримання професійної етики

Заява

про дотримання професійної етики під час написання магістерської дипломної роботи та згоди на її оприлюднення

Я,

_____

(п. і. б.)

студент(-ка) другого року навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

освітньої програми "ІТ-фінанси"

факультету фінансів і обліку

ХНЕУ ім. С. Кузнеця заявляю, що у моїй магістерській дипломній роботі на тему: " _____ "

_____ "

яка подається у атестаційну комісію для публічного захисту, дотримані правила професійної етики, які не дозволяють наявності плагіату, фальсифікації даних та хибного цитування під час написання магістерської дипломної роботи.

Я ознайомлений(на) з діючим у Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця "Положенням про підготовку та захист дипломної роботи на здобуття ступеня магістра".

Я надаю згоду на оприлюднення моєї дипломної роботи на офіційному сайті або в репозитарії університету.

"25" листопада 2021 р.

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

Форма бланку пояснювальної записки до дипломної роботи

Форма № Н-9.02

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ І ОБЛІКУ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

МАГІСТР

(освітній ступінь)

на тему: " _____ "

Виконав(-ла):

студент (-ка) другого (магістерського) рівня
вищої освіти ОС "Магістр"
спеціальності 072 "Фінанси, банківська
справа та страхування"
освітня програма "ІТ-фінанси"

_____
(П. І. Б.)

Керівник: канд. екон. наук, доцент Кіпа М. О.

Рецензент: (посада, назва підприємства,
П. І. Б.)

Харків – 2021 рік

**Зразок подання голові Екзаменаційної комісії щодо захисту
магістерської дипломної роботи**

Форма № Н-9.03

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється студентка Шевченко Т. О. до захисту дипломної роботи

за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" на тему:
"Управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва"

Дипломна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____

(підпис)

П. В. Проноза

Довідка про успішність

Шевченко Тетяна Олександрівна за період навчання на факультеті "Фінансів і обліку" з 20__ року до 20__ року повністю виконала навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%;

шкалою ECTS: A __%; B __%; C __%; D __%; E __%.

Секретар факультету _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи

Студентка Шевченко Т. О. виконала дипломну роботу в повному обсязі відповідно до виданого завдання та згідно з календарним планом. Зміст роботи, в цілому, відповідає обраній темі. Стиль та мова викладення дипломної роботи зрозумілі. Під час написання було використано ПЕОТ та ІКТ. За результатами дослідження було опубліковано наукову статтю у фаховому збірнику наукових праць. Магістерська дипломна робота рекомендується до захисту в ЕК.

Керівник роботи _____ О. П. Полтніна
" ____ " _____ 20__ р.

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота розглянута. Студентка Шевченко Т. О. допускається до захисту даної роботи в Державній екзаменаційній комісії. Завідувач кафедри "Фінансів".

І. В. Журавльова

(підпис)

" ____ " _____ 2021 року

Форма бланку листка-завдання до дипломної роботи
Титульний аркуш

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Факультет Фінансів і обліку

Кафедра Фінансів

**Другий (магістерський
рівень) вищої освіти
освітнього ступеня**

Магістр

Спеціальність

072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

**Освітньо-професійна
програма**

"ІТ-фінанси"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

_____ докт. екон. наук, проф. Журавльова І. В.

"04" вересня 2021 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

1. Тема роботи: _____

Керівник роботи: _____

затверджені наказом ректора від "05" вересня 2021 року № 838-С

2. Строк подання студентом роботи: "23" листопада 2021 року

3. Вихідні дані до роботи: _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1: _____

Розділ 2: _____

Розділ 3: _____

Розділ 4: _____

5. Перелік графічного матеріалу

Плакат 1: _____

Плакат 2: _____

Плакат 3: _____

Плакат 4: _____

Плакат 5: _____

Зворотний аркуш

6. Консультанти розділів дипломної роботи

Розділи	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

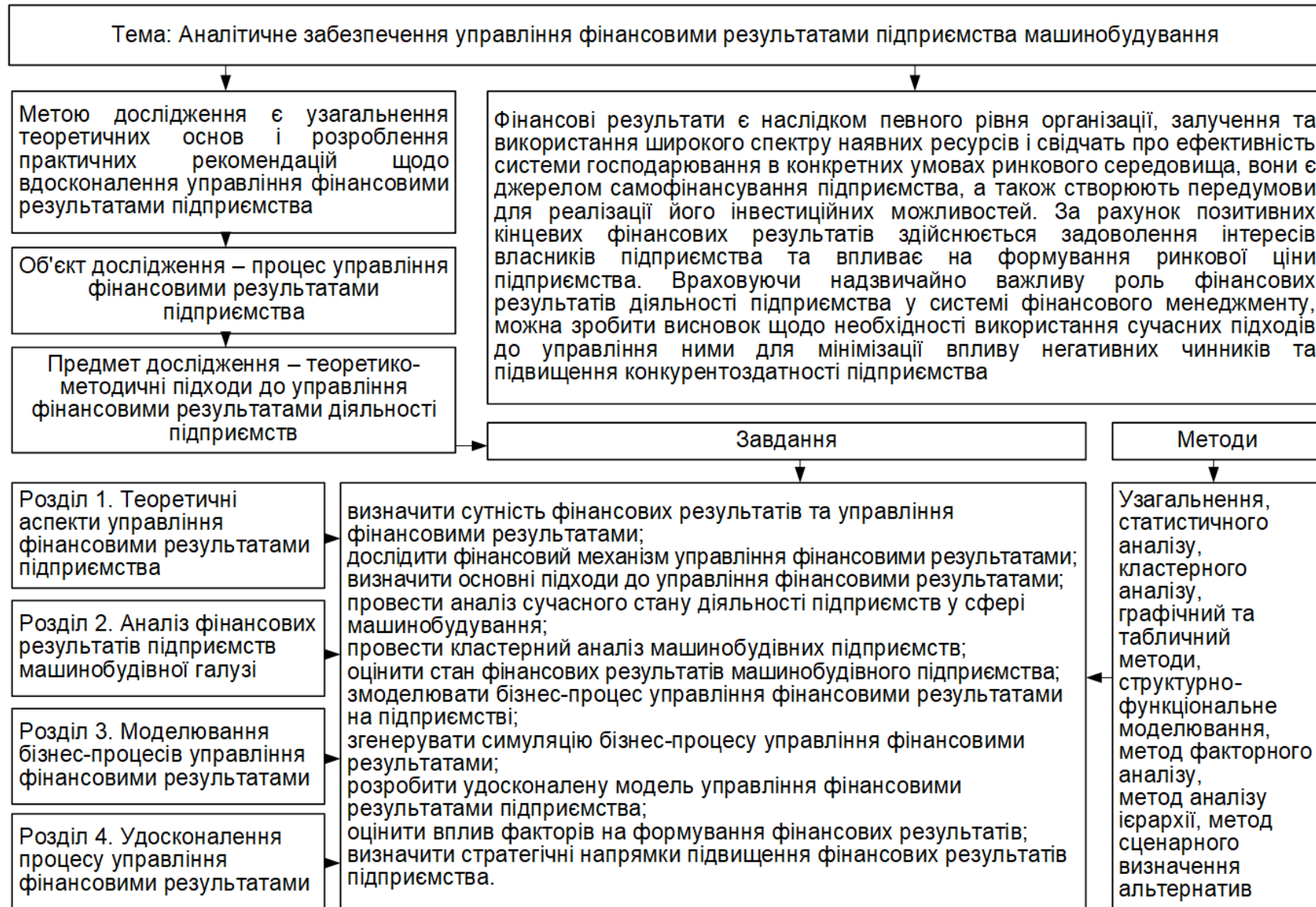
7. Дата видачі завдання: "04" вересня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назви етапів магістерської дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення плану дипломної роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою	04.09.2021 р. – 11.09.2021 р.	
2	Написання теоретичної частини дипломної роботи	12.09.2021 р. – 30.09.2021 р.	
3	Написання аналітичної частини дипломної роботи	01.10.2021 р. – 20.10.2021 р.	
4	Написання проєктної частини дипломної роботи	21.10.2021 р. – 31.10.2021 р.	
5	Перевірка чернетки дипломної роботи та внесення змін до неї керівником	01.11.2021 р. – 11.11.2021 р.	
6	Перевірка якості дипломної роботи у системі "Антиплагіат"	12.11.2021 р. – 15.11.2021 р.	
7	Оформлення дипломної роботи	16.11.2021 р. – 25.11.2021 р.	
8	Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи	25.11.2021 р. – 01.12.2021 р.	

Студент(-ка) _____ Студентов С. С.
 Керівник роботи _____ (підпис) Кіпа М. О.
 _____ (підпис)

Передзахист		
Дата		
П. І. Б. викл.	Іванов І. І.	Петров П. П.
Підпис		

Бланк оформлення рецензії на магістерську роботу

РЕЦЕНЗІЯ на магістерську дипломну роботу

студента(-ки) другого (магістерського) рівня вищої освіти ОС "Магістр", спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "ІТ-фінанси", факультету фінансів і обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

_____ (прізвище, ініціали)

на тему: _____

виконану на матеріалах _____

_____ (назва підприємства, установи)

1. Актуальність теми _____

2. Теоретична значущість роботи _____

3. Практична цінність висновків і рекомендацій _____

4. Наявність недоліків _____

5. Загальна враження від дипломної роботи та висновок рецензента про можливість допуску роботи до захисту перед ЕК: _____ робота відповідає вимогам та рекомендується до захисту перед ЕК _____

Рецензент _____

_____ (посада)

М. П.

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

" ____ " _____ 2021 р.

Зразок оформлення довідки про достовірність даних

(ШТАМП ОРГАНІЗАЦІЇ)

Д О В І Д К А

Видана студентові (студентці) другого (магістерського) рівня вищої освіти ОС "Магістр", спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування", освітньої програми "ІТ-фінанси", факультету фінансів і обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця _____

—
у тому, що його (її) магістерська дипломна робота на тему:
" _____ "

дійсно виконана на базі реальної звітності бази переддипломної практики — _____
за період _____ р.

Висновки та пропозиції автора, описані в магістерській дипломній роботі, мають практичну цінність та можуть бути впроваджені в діяльність _____

Довідка видана для подання до Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця без фінансових зобов'язань перед автором дослідження.

Керівник організації

/ підпис /

_____
(посада)

(П. І. Б.)

/ печатка підприємства /

Приклад реферату на магістерську дипломну роботу

РЕФЕРАТ

Магістерська дипломна робота: с. 124, рис. 18, табл. 29, формул 5, джерел 101.

Об'єктом дослідження в роботі є процес управління грошовими потоками підприємства. Предметом дослідження є теоретичні засади та методичні підходи до управління грошовими потоками на підприємстві.

Метою роботи є узагальнення теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління грошовими потоками на підприємствах поліграфічної галузі. Методи дослідження – аналіз та синтез, метод аналогії, метод порівняння, PEST-аналіз, метод кластерного аналізу, аналіз коефіцієнтів, матричний метод, метод Монте-Карло, метод побудови матричних балансів. Використано пакети *Microsoft Office: Word, Excel, Visio, PowerBI, Power Point*, також *Statistica 8*.

У результаті дослідження розроблено рекомендації щодо побудови матричних балансів із метою ранжування існуючих джерел фінансування суб'єктів господарювання; обґрунтовано необхідність застосування імітаційного моделювання для прогнозування грошових потоків підприємств поліграфічної галузі та проведено відповідні розрахунки; розроблено схему типових змін позицій матриці динамічної фінансової рівноваги в системі координат "ефективність – ризик" для підприємств поліграфічної галузі.

Результати роботи подано на Міжнародній науково-практичній конференції "Актуальные научные разработки – 2021" (Болгарія, м. Софія, 17 – 24 січня 2021 року), Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації" м. Дніпро, 14 – 15 травня 2021 року).

Наукові здобутки пройшли апробацію у ТОВ "Фактор-Друк". Галузь використання – поліграфія.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

ГРОШОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВА, УПРАВЛІННЯ, АНАЛІЗ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПОЛІГРАФІЧНА ГАЛУЗЬ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ, ДИНАМІЧНІ МАТРИЧНІ БАЛАНСИ, МАТРИЦЯ ДИНАМІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ.

Зміст

Вступ.....	3
1. Загальні вимоги та завдання до магістерської дипломної роботи	6
2. Підготовчий етап виконання магістерської дипломної роботи	7
2.1. Вибір теми дипломної роботи і її погодження з керівником	7
2.2. Оформлення графіка роботи, листка-завдання і робота над укладанням плану.....	8
3. Збирання практичних даних. Переддипломна практика.....	10
4. Керівництво і контроль за ходом виконання дипломних робіт	11
4.1. Виконання магістерської дипломної роботи.....	11
4.2. Керівництво магістерською дипломною роботою	11
4.3. Рецензування та підпис дипломної роботи	12
4.4. Підготовка до захисту дипломної роботи	12
4.5. Довідка про впровадження рекомендацій магістерської дипломної роботи	13
5. Підготовка дипломної роботи.....	13
5.1. Загальні рекомендації щодо написання дипломної роботи.....	13
5.2. Характеристика структурних елементів магістерської дипломної роботи	14
5.2.1. Титульний аркуш.....	14
5.2.2. Завдання на роботу	15
5.2.3. Зміст.....	15
5.2.4. Вступ	15
5.2.5. Загальні рекомендації з написання основної частини дипломної роботи	17
5.2.6. Вимоги до змісту основної частини дипломної роботи (за розділами).....	17
5.2.7. Висновки.....	27
5.2.8. Перелік використаної літератури	28
5.2.9. Додатки.....	28
5.2.10. Графічний матеріал до магістерської роботи.....	28
6. Попередній захист дипломної роботи.....	29
7. Порядок захисту магістерської дипломної роботи.....	29
Рекомендована література.....	30
Додатки.....	31

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання дипломних робіт
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
другого (магістерського) рівня
за освітньою програмою "ІТ-фінанси"**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Журавльова** Ірина Вікторівна
Лелюк Світлана Валеріївна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 58 ЕВ. Обсяг 44 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*